

azt ezen a kiállításon jól megfigyelhetjük, hiszen az ábrázoltak egy része ma is él és egyáltalában nem olyan, mint amilyenek Karlovsky feltűntette őket. Mert akármilyen mikroszkópikus hűséggel rajzolgatta is le ecsetjével Karlovsky modellje testi megjelenését, valamiképpen mindig a maga lelkeséget adta nekik kölcsön, szelid és tartózkodó emberekre is kiöntötte a maga könnyen felfortyanó, hetyke, elzárkózó egyéniségét. Portréi ezért lelki hűség szempontjából egyáltalában nem kiválóak és különösen akkora tömegben, mint ezen a kiállításon, meglehetősen egyhangúak.

De nemcsak ezért, hanem megfestésük módja miatt is. Az úgynevezett festői elemek kevés szerephez jutnak bennük, inkább keményen rajzosak és fárasztóan aprólékosak. Aprólékoságuk pedig nagyon különbözik a régi nagyok lelkesen részletező festésmódjától. Nem szövődik össze átértett, egységes képpé, hanem elemeire esik szét. Hiányzik az a gyönyörködés, amellyel az igazi nagy festő témájával szemben áll. Karlovsky kétségtelenül virtuóz módon festett, de kicsinyesen érzett, csillogó külsőségeket tudott nyújtani, de az igazi teremtő lélek hiányzott munkásságából.

A téli tárlat különben megszokott színvonalát mutatta. Festői és szobrászai nyilván nem nagyon bájnják, hogy a magyar képzőművészet színe-java hiányzik a Műcsarnokból. A huszadik terem szelleme lassan, de biztosan terjeszkedik a többiekben. De meg kell jegyezni, hogy a magyar rézkarcolók egyesületének juttatott három fütetlen szobában a falakról számos lap igazi művészet melegét sugározta.

★

A Nemzeti Szalonban nyolc szobrász és nyolc festő állított ki. Egy-két kivétellel azok közül a fiatalok közül, akiknek tovább kellene vinniök a mai magyar művészetet. Majdnem mindegyikük némi sikerre tekinthet vissza, úgyszólván jelentkezésük pillanatától kezdve érdeklődést keltett maga iránt.

E kiállításuknak friss a levegője, de hijával van a határozott egyéniségeknek. A festők közül az egyetlen *Bartha* László az, aki minden ingadozása és befolyásoltsága mellett is néha már olyan eredményhez jut, amely

majdnem teljesen övé és értékes is, a többiek, köztük az igen tehetséges *Iván Szilárd*, még mindig tétováznak. Pedig mennyire várjuk azt a pillanatot, amikor a Szőnyi—Bernáth-féle nemzedék nyomába hasonló jelentőségű fiatal gárda lép; a magyar festészet jövőjének irányvonala csak nem tud kialakulni. A szobrászok esetében félig-meddig szintén ez a helyzet. Közöttük is nehéz megtalálni az új lendület életető és irányító erejét, de *Madarassy* Walter plakettjeit, *Farkas* Sándor szobraiit kell meglemlítenünk.

Farkas Zoltán

LOTZ KÁROLY ÉLETRAJZA

Ybl Ervin művészettörténetünk egyik legfeltűnőbb mulasztását pótolta, amikor a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával megírta Lotz Károlynak életrajzát, még pedig úgyszólván minden felkutatható részletre kiterjedő gondos figyelemmel.

Ybl terjedelmes műve lépésről-lépésre követi Lotz élettörténetét és művészetének kialakulását. Érdeklődését túlnyomó részben magára Lotzra irányította, kortársainak és korának jellemzésével kevésbé foglalkozott. Viszont azonban annyi, Lotz életéhez fűződő adatot közölt, hogy azok mozaikjából az olvasó a kor képét is könnyen kialakíthatja.

Minthogy Lotz művei közül már eddig sok elpusztult, *Ybl* majdnem minden jelentősebb művének részletes leírását is adja, amit fényképekkel még eredményesebbé és biztosabbá lehetne tenni, sajnos azonban ilyen vállalkozásra ma nem akad maecénás. A leírásához *Ybl* részletes jellemzést fűz, amely sikerülten elemzi Lotz művészetének állandó gazdagodását. Ahol aztán szükségessé válik, essayszerűen foglalja össze a legfontosabb szempontokból Lotz művészetének jelentőségét.

Ybl könyvéből egy gyönyörű művészetlelt bontakozik ki. Az a hallatlan fellendülés, mely a hatvanas években kezdődött nálunk és a századfordulón túl tartott, Lotzot, aki kezdetben romantikus-realista tájakat, életképeket, méneseket festett, nagy feladatok elé állította. A polgári gazdagságnak felhalmozódása, a magyar közéletnek tünényes kifejlődése művészeinket tömredek munkaalkalommal ajándékozta

meg. Egyremásra épültek magánpaloták, középületek, amelyek falfületei festői díszet kívántak. E feladatok egyik legszorgalmasabb és leghatékonyabb megoldója Lotz Károly volt. Falfestői tevékenysége kezdetben kissé iskolás, de mihamarabb megtalálja egyéni hangját, az Operaház méltán híres mennyezetfestményén már önmagateremtette formavilággal alkot.

Lotz fáradhatatlan munkaerő volt, se szeri, se száma falfestményeinek. De a nagystíliú dekorációk, történelmi festmények nem merítették ki munkabírást, mellettük számos arcképet, idealizáló kompozíciót és aktot festett.

Gazdag, nyugodt és boldog korszak örömeinek gondtalan és lelkes megszólaltatója volt. Mindig az élet derűs hegytetőit látta maga előtt, ahol az örömök nem válnak szenvedéllyé, a lélek erős mértéktartása az örömök apothéózisában a testet is átszellemíti. Lotz örök Parnasszuson élt, melynek legfőbb boldogságát a fiatalság szépségében találja. Ez a fiatalság lágy, bájos és kecses, duzzadó ereje nincs, de annál több benne a gyöngédség. Legszívesebben és legszebben karcsló, magasra nőtt, hajlékony női testek nyugalmas helyzeteiben áll elénk, lágy tavaszi levegőben, ahol alig van szűkség ruhára, hiszen csak elfődné az opálosan csillogó, halványan világító remek tagokat. A férfi izmos teste kevésbé érdekli, de annál inkább finom női alakok hullámocskán lágy világtakozása, hamvas színek, fátyolos álomvilággá halkult érzékiségük.

Lotz a keményebb, végtesebb és komorabb Székely, a vaskosabb és zsírósabb Benczur, a drámaibb és szenvedélyesebb Munkácsy mellett is megőrizte üde fiatalosságát. Derűs, fényített művészetében nincsenek borús érzelmek, sőtét, vagy harsogó színek, a súly és kiterjedés könnyed lebegéssé válik. Művészetében korának nem csekély érzékisége fölötté finoman szellemült át egy emberfeletti világ álmodozó, szinte szüizes testkultuszává. Lotz talán akkor érezhette legmélyebben és legszabadabban az alkotás boldogságát, ha gyöngyházszerűen fénylő, álmodozó boldogságban elterülő női aktokat festhetett. Kissé korlátozott festőiségének legszabadabb adományait ilyenkor kinalta, bennük különült el leghatározottabban kortársaitól. Az ifjúság szépségét eszményítő és típuso-

kat láttató művészet közeljár az édeskesség veszedelméhez, mely a XIX. század második felének polgári művészetében állandó kísérője volt, de Lotz ezt a veszedelmet ki tudta kerülni. Érzélgősség helyett mély emberi érzést nyújtott, az emberi élet fiatalságának eszményítését ő alakította ki legszebben festészetünkben.

Ennek a nagyszerű művészpályának, amely külső eseményekben szegény és csak munkában volt gazdag, Ybl valóban megértő és rátermett magyarázója. Kiterjedt művészettörténeti tudása és ítéletének biztossága könnyen segíti át a lépten-nyomon eléjétőlülő formai kérdéseken.

Farkas Zoltán

ZENE

KÓSA GYÖRGY DALAI

Babits és Kosztolányi verseire

Nincs lesujtóbb dolog, mint a remekmű, ha másé. Nem csak lesujtó: hihetetlen is. Nehéz belenyugodni, hogy a megjelent és felszikkázó csoda végérvényesen lezáruljon, elkülönüljön az örökkévalóság számára, anélkül, hogy nekünk részünk lenne benne. A szépség és nagyság borzongása néha túlságosan is megtevésztően hasonlít az ihletre. Ez a meglehetősen külsőséges hasonlatosság a közvetlen oka a másodlagos műalkotások egész sorának. Ha a remekmű idegen nyelvű: lefordíthatjuk; ha alkalmas ilyesmire: illusztrálhatjuk, meg is zenésíthetjük. Ha pedig semmit nem tudunk vele kezdeni, még mindig írhatunk róla legalább kritikát.

Kósa a kritikánál jobb részt választott magának: ő zenésít. Ahitattal, szeretettel, odaadással nyul a remekműhöz, vagy amit annak vél. Két új dalsorozata közül az egyik *Istenes énekek* címen Babits öt nagy himnikus-rapszódikus békeversét foglalja össze: a *Fortissimo*, *Zsoltár férjhangra*, *Húsvét előtt*, *Zsoltár gyermekhangra*, és *Miatyánk* címűeket. Másik dalsorozata Kosztolányi *A szegény kisgyermek panasza* kilenc darabjára készült.

A Babits-sorozat sajátos apparátust mozgósít. Két férfihang (tenor és bariton) énekl, egy szál brácsa kíséretében. A három homofón-szólam vízszintes,